

kirjaamo.sm@gov.fi

Viite: VN/18671/2022

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa sisäministeriön pelastustoiminnan päivitetyn toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta. Toimintavalmiuden suunnitteluohje on keskeinen asiakirja pelastustoimelle, ja sillä on suora vaikutus hyvinvointialueen rahoitukseen sekä palveluiden tuottamiseen.

Hyvinvointialue katsoo, että valtion pelastustoimen ohjauksen tulisi olla strategista ja keskittyä pelkästään keskeisimpiin järjestämisen periaatteisiin. Ohjaus olisi syytä toteuttaa ensisijaisesti säädösohjauksen keinoin, ja ohjeiden käyttöä tulisi välttää. Tehtävät ja vastuut ovat perusteltua määrittää lainsäädännöllä ja tarvittaessa valtioneuvoston asetuksilla.

Lausunnossa korostetaan, että pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeesta ei ole tehty erillistä vaikutustenarviointia, vaikka se on keskeinen osa lainvalmistelua ja ohjeiden laatimista. Vaikutustenarviointi auttaa arvioimaan kattavasti erilaisia vaikutuksia, kuten taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä. Ilman asianmukaista arviointia ohjeet voivat aiheuttaa epätarkoituksenmukaisia toiminnallisia seurauksia ja perustelemattomia kustannuksia.

Pohjanmaan hyvinvointialue kiinnittää huomiota myös terminologian selkeyteen. Erityisesti termi "alueen pelastustoimi" viittaa hyvinvointialueen pelastustoimeen, mutta luonnoksessa esiintyy myös epätarkkoja viittauksia alueelliseen ulottuvuuteen, kuten kansallisen ja alueellisen riskianalyysin tasoihin. Terminologiaa olisi tarkistettava, jotta käsitteet ovat yhdenmukaisia ja selkeitä. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että pelastustoimen ja pelastustoiminnan käsitteitä käytetään johdonmukaisesti.

Hyvinvointialue ei näe tarpeellisena luonnoksessa esitettyä erillistä toimintavalmiussuunnitelmaa, joka konkreettisesti osoittaisi, miten pelastustoiminnan palvelutaso toteutetaan.

Suunnitteluohjeessa ei ole perusteltua luoda erillistä dokumenttia toimintaympäristöanalyysin ja palvelutasopäätöksen rinnalle.

Palveluiden suunnittelussa ennakointikyvykyys on ensiarvoisen tärkeää, ja esimerkiksi paloasemaverkon suunnittelussa hyödynnetään kuntien kaavoituskatsauksia ja muita ennusteaineistoja. Hyvinvointialueen mukaan riskiluokkien tarkasteluvastuu tulee jättää palvelujen järjestäjälle, sillä heillä on paras tietämys palvelutarpeiden muutoksista pitkällä aikavälillä.

Lausunnossa huomautetaan, että pelastustoiminnan toimintavalmiutta suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon lähimmät pelastustoimen resurssit yhteistyöalueesta riippumatta. Tämä on linjassa pelastuslain kanssa, jonka mukaan hälytysohjeet tulee laatia siten, että lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt hälytetään tehtävään, aluerajoista riippumatta. Ohjeen laatimisessa on tärkeää keskittyä asiakasnäkökulmaan.

Luonnoksessa viitataan valtakunnallisiin johtamisohjeisiin, mutta niitä ei ole vielä annettu, eikä tiedossa ole niiden valmistelun tilannetta tai voimaantuloa. Tämä herättää epäselvyyttä valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden osalta.

Pohjanmaan hyvinvointialue on huomionnut valmiustasoissa tehtävien kausi- ja vuodenaikavaihtelut, kuten luonnoksessa ehdotetaan. Ongelmaksi kuitenkin nousee, että nämä dynaamiset muutokset eivät ole sidoksissa riskiperusteiseen rahoitukseen. Riskiperusteinen rahoitusmalli on todettu toimimattomaksi erityisesti harvaanasuttujen alueiden näkökulmasta ja kannusteiden osalta ongelmalliseksi, sillä onnettomuuksien ehkäisyn onnistuminen vähentää rahoitusta. Hyvinvointialueille tulee turvata riittävä rahoitus, jotta ne voivat kehittää toimintaansa alueellisesti merkittävien painopisteiden mukaisesti.

Marina Kinnunen

hyvinvointialuejohtaja

Torbjörn Lindström

pelastusjohtaja